

Niniejszy dokument nie stanowi doręczenia w trybie art. 15 zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (Dz.U.2021, poz. 1842)

Sygn. akt I AGa 272/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Paweł Rygiel
-----------------	------------------

po rozpoznaniu w dniu 19 października 2022 r. w Krakowie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa S. K.

przeciwko Przedsiębiorstwu (...) Spółce z o.o. w K.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 30 czerwca 2020 r. sygn. akt VII GC 22/19

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 4.050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

SSA Paweł Rygiel

sygn. akt I AGa 272/20

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 19 października 2022 r.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził od strony pozwanej Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. w K. na rzecz powoda S. K. kwotę 52 659,99 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od kwot: 1 145,73 zł od dnia 12 listopada 2015 r., 1 894,69 zł od dnia 27 września 2015 r., 1 999,49 zł od dnia 8 maja 2015 r., 837,13 zł od dnia 6 kwietnia 2015 r., 46 782,95 zł od dnia 15 marca 2019 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałej części.

Sąd I instancji ustalił, że pozwana spółka, jako wykonawca, zawarła w dniu 30 czerwca 2014 r. z generalnym wykonawcą (konsorcjum firm działającym pod nazwą A. (...)) umowę o roboty budowlane przy realizacji inwestycji pn. wybudowanie budynku (...) ((...)) przy ul. (...) w W.. Przedmiotem umowy było m.in. wykonanie instalacji

elektrycznych. Aneksem nr (...) do tej umowy termin zakończenia robót określono na dzień 30 maja 2015 r., za wyjątkiem wykonania i przekazania pomiarów instalacji, co miało nastąpić do 12 czerwca 2015 r.

Następnie, w dniu 18 września 2014 r. strona pozwana zawarła z powodem umowę nr (...) o wykonanie przez S. K. ułożenia instalacji oświetlenia, gniazd na poziomie 0,+1,+2 oraz tras kablowych na poziomie -1,0,+1,+2 na obiekcie: budynku (...) przy ul. (...) w W. realizowanych przez pozwanego. Zgodnie z § 2 ust. 2 umowy zakres robót instalacyjnych i ich wartość miała być każdorazowo określana w zleceniu zamawiającego, zaś termin ich wykonania zgodnie z § 3 ustalany każdorazowo dla zlecanego zakresu robót. Wynagrodzenie za wykonane prace miało być płatne na podstawie faktury wystawionej przez wykonawcę w oparciu o zatwierdzone protokoły, płatnej w terminie 30 dni od dnia jej otrzymania (§ 6 umowy). Rozpoczęcie robót miało nastąpić 19 września 2014 r., a ich zakończenie – dnia 30 grudnia 2014 r. Stosownie do § 9 umowy zamawiający był uprawniony do zatrzymania kwoty stanowiącej 10% wartości netto z każdej faktury wykonawcy na poczet zabezpieczenia należytego wykonania umowy. Zatrzymane kwoty miały być zwrócone wykonawcy w ten sposób, że 50% kwoty w terminie 30 dni od daty bezusterkowego odbioru końcowego obiektu po ewentualnym usunięciu wad stwierdzonych w trakcie tego odbioru i 50% kwoty w terminie 12 miesięcy od daty bezusterkowego odbioru końcowego. W § 20 umowy strony zastrzegły kary umowne m.in. za zwłokę w oddaniu przedmiotu umowy w wysokości 0,2% wynagrodzenia za każdy dzień zwłoki.

W tym samym dniu strony zawarły kolejną umowę (nr (...)) o analogicznej treści jak umowa poprzednia, za wyjątkiem § 8, w którym termin zakończenia robót został określony na dzień 31 marca 2015 r.

Sąd ustalił, że S. K. wykonywał roboty na podstawie pisemnych zleceń wystawionych przez pozwanego określających ich rodzaj, cenę jednostkową lub wartość, termin rozpoczęcia robót. I tak były to: 1/ zlecenie z 5 września 2014 r. na ułożenie instalacji teletechnicznych podpisane przez prezesa zarządu pozwanego H. D. i powoda; 2/ z 18 września 2014 r. na ułożenie instalacji oświetlenia, gniazd i tras kablowych podpisane przez H. D. i powoda; 3/ z 9 lutego 2015 r. na wykonanie montażu elementów instalacji SAP podpisane przez kierownika robót elektrycznych pozwanego S. G. i powoda; 4/ z 27 lutego 2015 r. na wykonanie instalacji systemu informacyjnego i montażu rozdzielni elektrycznych podpisane przez S. G. i powoda; 5/ z 28 września 2015 r. na wykonanie instalacji elektrycznych i teletechnicznych podpisane przez S. G. ze zmianami wprowadzonymi zgodnie z żądaniami powoda zgłoszonymi mailem tego samego dnia.

Za wykonane na rzecz pozwanego roboty powód wystawił następujące faktury:

- nr (...) z 1 października 2014 r. na kwotę 10.868,28 zł, z której pozwany zatrzymał kwotę 883,60 zł stanowiącą 10% wartości netto faktury;
- nr (...) z 1 października 2014 r. na kwotę 35.670 zł, z której pozwany zatrzymał kwotę 2.900 zł stanowiącą 10% wartości netto faktury,
- nr (...) z 3 listopada 2014 r. na kwotę 51.672,18 zł, z której pozwany zatrzymał kwotę 4.200 zł stanowiącą 10 % wartości netto faktury,
- nr (...) z 3 grudnia 2014 r. na kwotę 48.099,76 zł, z której pozwany zatrzymał kwotę 3.910,55 zł stanowiącą 10% wartości netto faktury,
- nr (...) z 5 stycznia 2015 r. na kwotę 59.365,46 zł, z której pozwany zatrzymał kwotę 4.826,46 zł stanowiącą 10% wartości netto faktury,
- nr (...) z 5 lutego 2015 r. na kwotę 71.757,77 zł, z której pozwany zatrzymał kwotę 5.833,96 zł stanowiącą 10% wartości netto faktury,
- nr (...) z 11 maja 2015 r. na kwotę 84.036,06 zł, z której pozwany zatrzymał kwotę 3 103 zł,

- nr (...) z 16 czerwca 2015 r. na kwotę 53.787,90 zł, z której pozwany zatrzymał kwotę 4.373 zł stanowiącą 10% wartości netto faktury,

- nr (...) z 17 sierpnia 2015 r. na kwotę 12.945,75 zł, z której pozwany zatrzymał kwotę 1.050 zł stanowiącą 10% wartości netto faktury.

Z kolei z:

- faktury nr (...) z 6 marca 2015 r. na kwotę 71.622,90 zł pozwany nie zapłacił kwoty 25.344,10 zł, w tym kwoty 5.823 zł zatrzymanej tytułem kaucji;

- faktury nr (...) z 7 kwietnia 2015 r. na kwotę 80.065,37 zł pozwany nie zapłacił kwoty 8.508,87 zł, w tym kwoty 6.509,38 zł, zatrzymanej tytułem kaucji;

- faktury nr (...) z 26 sierpnia 2015 r. na kwotę 41.451 zł pozwany nie zapłacił kwoty 23.370 zł, w tym kwoty 3.370 zł, zatrzymanej tytułem kaucji.

Faktury nr (...) z 12 października 2015 r. za instalacje elektryczne na kwotę 14.092,54 zł i nr (...) z 7 grudnia 2015 r. za instalacje elektryczne i teletechniczne na kwotę 13.363,95 zł pozwany nie uregulował. Tę ostatnią pozwany odesłał powodowi bez księgowania.

Protokoły odbioru robót w imieniu pozwanego podpisywał kierownik robót elektrycznych S. G. na podstawie obmiarów robót. Ostatni protokół nosi datę 17 sierpnia 2015 r. Faktury wystawione przez powoda o nr (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) podpisał prezes zarządu pozwanego H. D.. Fakturę nr (...) w imieniu pozwanego podpisał J. W.. Do faktur nr (...) brak jest protokołów odbioru robót.

Pozwany ukończył wykonywanie robót budowlanych w ramach umowy zawartej z generalnym wykonawcą w dniu 23 października 2015 r. Protokół odbioru został sporządzony przez nich w dniu 16 listopada 2015 r.

Z kolei powód i pozwany nie sporządzili protokołu końcowego odbioru robót.

W dniu 31 lipca 2015 r. pozwana spółka wystawiła notę obciążeniową nr (...), w której - na podstawie § 20 umowy nr (...) - obciążyła powoda karą umowną w kwocie 61.511,66 zł. Kara została naliczona za zwłokę wynoszącą 122 dni w wysokości 0,2% od kwoty 252.097,45 zł.

W dniu 23 listopada 2015 r. strona pozwana wystawiła notę obciążeniową nr (...), w której obciążyła powoda karą umowną w kwocie 122.468,85 zł. Kara została naliczona za zwłokę wynoszącą 206 dni za okres od 31 marca 2015 r. do 23 października 2015 r. w wysokości 0,2% od kwoty 297.254,80 zł.

W dniu 31 grudnia 2015 r. pozwana dokonała kompensaty swojej wierzytelności w kwocie 999,99 zł wynikającej z faktury nr (...) z dnia 20 listopada 2015 r. z wierzytelnością powoda w kwocie 999,99 zł z faktury wystawionej przez powoda nr (...) z dnia 26 sierpnia 2015 r. Na podstawie faktury nr (...) pozwana obciążyła powoda kosztami naprawy kontenera, którymi z kolei pozwana została obciążona przez generalnego wykonawcę. Powód zaprzeczył istnieniu przedmiotowej wierzytelności.

W dniach 26 marca 2015 r. i 9 kwietnia 2015 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w O. dokonał zajęcia wierzytelności powoda przysługujących mu wobec pozwanej spółki w kwotach 16.684,10 zł, 1.972,31 i 27,56 zł - łącznie 18.683,97 zł - a to na poczet zobowiązań powoda. O powyższą kwotę pozwana, jak twierdzi, pomniejszyła należność powoda z faktury nr (...).

W dniu 5 lutego 2018 r. pozwana dokonała kompensaty swojej wierzytelności w kwocie 31.052,12 zł z tytułu noty obciążeniowej z 23 listopada 2015 r. z wierzytelnościami powoda w kwocie 18.105,31 zł objętej fakturą nr (...) i w kwocie 12.946,81 zł objętej fakturą nr (...).

Sąd ustalił wreszcie, że w wezwaniu do zapłaty powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 68.506,48 zł stanowiącej należność z faktur nr (...) oraz zatrzymane kaucje gwarancyjne. Z kolei we wniosku o zawiązanie do próby ugodowej złożonym przez powoda w Sądzie w dniu 9 marca 2017 r. przedmiotem ugody miała być kwota 90.003,31 zł stanowiąca należność z faktur nr (...) oraz zatrzymane kaucje gwarancyjne.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy wskazał, iż z zestawienia faktur o nr (...) wynika, iż pozwany łącznie zatrzymał z tytułu kaucji gwarancyjnej z w/w faktur kwotę 46.782,95 zł. Zgodnie natomiast z postanowieniami umowy łączącej strony (§ 9 umowy) zatrzymana kaucja winna być zwrócona powodowi w terminie 30 dni od daty bezusterkowego odbioru końcowego obiektu (50 % tej kwoty) oraz w terminie 12 miesięcy od daty bezusterkowego odbioru końcowego (50 % kwoty). Odwołując się do oświadczeń strony pozwanej składanej wobec powoda (noty obciążeniowe) oraz wobec generalnego wykonawcy Sąd przyjął, iż w/w kwota winna być zwrócona powodowi w w/w terminie liczącym od dnia 30 października 2015 r. bądź 16 listopada 2015 r., a więc ostatecznie całość kwoty winna być zwrócona do 30 października 2016 r. bądź 16 listopada 2016 r.

Dalej Sąd odnotował, że w toku procesu pozwany zgłosił procesowy zarzut potrącenia. Tyle, że zarzut ten poprzedzony był materialnoprawnym oświadczeniem o potrąceniu (zgodnie z art. 499 k.c.) co do :

- kwoty 18.683,97 zł potrącając ją z wierzytelnością powoda z tytułu wynagrodzenia z faktury nr (...),
- w kwocie 999,99 zł potrącając ją z wierzytelnością powoda z tytułu wynagrodzenia z faktury nr (...),
- w kwocie 31 052,12 zł potrącając ją z wierzytelnością powoda z tytułu wynagrodzenia w kwocie 18 105,31 zł z faktury nr (...) i wynagrodzenia w kwocie 12 946,81 zł z faktury nr (...).

Sąd uznał, że z faktury nr (...) (na kwotę 71 622,90 zł) pozwany uregulował kwotę 46 278,80 zł, a więc do zapłaty pozostawała kwota 25 344,10 zł. Oprócz kwoty 5 823 zł zatrzymanej przez pozwanego na poczet kaucji gwarancyjnej z tej faktury pozostaje zatem nie uregulowana kwota 19 521,10 zł. W ocenie Sądu pozwany wykazał istnienie wierzytelności w kwocie 18 683,97 zł, a tym samym za zasadne należało uznać potrącenie przez pozwanego kwoty z przedmiotowej faktury do w/w kwoty. W tym stanie rzeczy z faktury nr (...) do zapłaty pozostaje kwota 837,13 zł.

Dokonując dalszego rozliczenia Sąd wskazał, że z faktury nr (...) (na kwotę 41 451 zł) pozwany uregulował kwotę 18 081 zł, co oznacza że nie została uregulowana kwota 23 370 zł. Pozwana spółka dokonała z potrącenia swoich wierzytelności z w/w kwotą w kwotach: 999,99 zł stanowiącej koszt naprawy kontenera i 18 105,31 z tytułu kary umownej za zwłokę w wykonaniu przez powoda umowy.

W związku z tym Sąd wskazał, iż pozwana nie wykazała istnienia wierzytelności w kwocie 999,99 zł, a to wobec nie udowodnienia, iż koszty naprawy kontenera obciążają powoda.

Dalej Sąd Okręgowy odnotował, że notą obciążeniową nr(...) z dnia 31 lipca 2015 r. pozwany – odwołując się do § 20 umowy nr (...) - obciążył powoda karą umowną za zwłokę w wykonaniu umowy w kwocie 61 511,66 zł za 122 dni zwłoki, zaś w notcie nr (...) z dnia 23 listopada 2015 r. w kwocie 122 468,85 zł za 206 dni zwłoki licząc od dnia 31 marca 2015 r. do dnia 23 października 2015 r. Odnosząc się do zasadności naliczenia kary umownej Sąd wskazał, że ostatni protokół odbioru robót podpisany przez obie strony nosił datę 17 sierpnia 2015 r. Przy braku dalszych protokołów, w szczególności protokołu odbioru końcowego robót, zasadne jest uznanie, że roboty objęte umową powód wykonał do tego dnia. Po tej dacie powód wystawił jeszcze fakturę nr (...) z dnia 26 sierpnia 2015 r., z której wynika, że dotyczyła ona prac wykonanych w miesiącach czerwiec, lipiec i sierpień 2015 r. oraz fakturę nr (...) z dnia 12 października 2015 r., do której brak protokołu odbioru, która mogła dotyczyć prac wykonanych wcześniej lub zleconych powodowi po dniu 17 sierpnia 2015 r. Z protokołu robót z dnia 17 sierpnia 2015 r. wynika, że prace zostały wykonane w 100% za wyjątkiem okablowania wykonanego w 98%. W tym stanie rzeczy brak jest podstaw do obciążenia powoda karą umowną za zwłokę w wykonaniu umowy po dniu 17 sierpnia 2015 r., a tym bardziej, że powód zakończył prace dopiero w dniu 23 października 2015 r.

W tym stanie rzeczy, odwołując się do treści § 20 umowy łączącej strony, przewidującego uprawnienie pozwanego do obciążenia powoda karą umowną za zwłokę w oddaniu przedmiotu umowy w wysokości 0,2% wynagrodzenia za każdy dzień zwłoki, oraz odwołując się do treści art. 483 § 1 k.c. i art. 484 k.c., Sąd uznał za zasadne naliczenie kary umownej za okres od dnia 1 kwietnia 2015 r. do dnia 17 sierpnia 2015 r. Tym samym zasadne jest naliczenie kary umownej za w/w okres od kwoty wynagrodzenia 297.254,80 zł w wysokości 0,2% za każdy dzień zwłoki.

Sąd podkreślił, że w oświadczeniu wywołującym skutki materialnoprawne z dnia 5 lutego 2018 r. pozwana dokonała potrącenia swojej wierzytelności z tytułu kary umownej w kwocie 31 052,12 zł i do tej kwoty zarzut potrącenia podniesiony w procesie należało uznać za zasadny. W konsekwencji z faktury powoda nr (...) pozwany miał prawo potrącić wierzytelność w kwocie 18 105,31 zł oraz z faktury nr (...) z dnia 12.10.2015 r. na kwotę 14 092,54 zł. Z drugiej z faktur do zapłaty pozostała kwota 1.145,73 zł (14.092,54 – 12.946,81), zaś z pierwszej poza zatrzymaną kaucją gwarancyjną w kwocie 3.370 zł, kwota 1.894,69 zł (20.000 – 18.105,31).

Ostatecznie Sąd uznał za zasadne powództwo w kwocie 52.659,99 zł tytułem wynagrodzenia za wykonane przez powoda roboty instalacyjne (art. 627 kc) . Składają się na nią:

- kwota 46 782,95 zł stanowiąca zatrzymane przez pozwanego kaucje gwarancyjne w wysokości 10% wartości netto wynagrodzenia, za wyjątkiem faktury nr (...), z faktur nr: (...) (883,60 zł), (...) (2 900 zł), (...) (4 200 zł), (...) (3 910,55 zł), (...) (4 826,46 zł), (...) (5 833,96 zł), (...) (5 823 zł), (...) (6 509,38 zł), (...) (3 103 zł), (...) (4 373 zł), (...) (1 050 zł), (...) (3 370 zł),

- reszta należności z faktury nr (...) w kwocie 1 145,73 zł,

- reszta należności z faktury nr (...) w kwocie 1 894,69 zł,

- reszta należności z faktury nr (...) w kwocie 1 999,49 zł,

- reszta należności z faktury nr (...) w kwocie 837,13 zł.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c., przy uwzględnieniu wymagalności poszczególnych należności, zgodnie z umowa stron.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c.

Od powyższego orzeczenia, w części uwzględniającej powództwo, apelację wniosła strona pozwana domagając się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia kosztów postępowania za obie instancje. Pozwana zarzuciła:

- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na niezgodnym z rzeczywistym stanem rzeczy ustaleniu, iż powód zakończył roboty do dnia 17 sierpnia 2015 r., podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że powód wykonywał roboty z umowy co najmniej do 12 października 2015 r.;

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. polegające na braku rozważenia całego materiału dowodowego poprzez zaniechanie wiarygodności i mocy dowodowej dowodu w postaci przelewu pozwanego dla powoda z dnia 10 kwietnia 2015 r. w wysokości 15.000 zł stanowiącego częściowy zwrot kaucji gwarancyjnej (zalegającego w aktach jako jeden z załączników nr(...)) do pisma pozwanego z dnia 30 maja 2019 r., co skutkowało błędnym ustaleniem, że pozwany zatrzymał kwotę zabezpieczenia z kaucji gwarancyjnej w wysokości 46.782,95 zł tj. w wysokości o 15.000 zł wyższej niż to było w rzeczywistości;

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. polegające na braku rozważenia całego materiału dowodowego poprzez niewłaściwą ocenę dowodów w postaci noty księgowej pozwanego nr (...) z dnia 23 listopada 2015 r., oświadczenia pozwanego z dnia 5 lutego 2018 r. o potrąceniu kary umownej w kwocie 31.052,12 zł oraz pisma pozwanego do powoda z dnia 15 maja 2015 r., co miało istotny wpływ na treść orzeczenia, gdyż skutkowało niezgodnym ze stanem

rzeczywistym ustaleniem, że pozwany nie wykazał w postępowaniu sadowym, iż dokonał skutecznego potrącenia swojej wierzytelności z tytułu kary umownej ponad kwotę 31.052,12 zł z wierzytelnością powoda z tytułu pozostawionych u pozwanego kwot;

- naruszenie art. 498 § 1 k.c. oraz art. 499 k.c. poprzez niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, iż zarzut potrącenia zgłoszony w procesie musi być poprzedzony materialnoprawnym oświadczeniem o potrąceniu wzajemnych wierzytelności, co skutkowało wadliwym przyjęciem, że pozwany nie dokonał skutecznego potrącenia swoich wierzytelności z tytułu kar umownych za zwłokę w wysokości 122.468,85 zł.;

- nierozpoznanie istoty sprawy przez brak odniesienia się i rozpatrzenia zarzutu potrącenia ewentualnego sformułowanego i zgłoszonego przez pozwanego w odpowiedzi na pozew odnośnie wierzytelności z tytułu kar umownych za zwłokę w wysokości 122.468,85 zł. wynikającej z noty księgowej nr (...).

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja strony pozwanej nie może odnieść zamierzonego skutku.

Oczywiście bezzasadny jest zarzut nierozpoznania istoty sprawy. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lutego 2014 r., sygn. akt II PK 129/13 (LEX nr 1441272) w judykaturze pojęcie „nierozpoznanie istoty sprawy” jest rozumiane jednolicie. W wyrokach: z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 642/00 (OSNAPIUS, 2002 Nr 17, poz. 409), z dnia 5 lutego 2002 r., I PKN 845/00 (OSNP 2004, Nr 3, poz. 46), z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00 (OSP 2003, Nr 3, poz. 36), z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02 (LexPolonica nr 405129), z dnia 24 marca 2004 r., I CK 505/03 (Monitor Spółdzielczy 2006, nr 6, s. 45) oraz z dnia 16 czerwca 2011 r., I UK 15/11 (OSNP 2012, nr 15-16, poz. 199) przyjęto, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. Podobnie w wyroku z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10 (LEX nr 784969) Sąd Najwyższy przyjął, że pojęcie „istoty sprawy” dotyczy jej aspektu materialnoprawnego i zachodzi w sytuacji, gdy sąd nie zbadał podstawy materialnoprawnej dochodzonych roszczeń, jak też skierowanych przeciwko nim zarzutów merytorycznych, tj. nie odniósł się do tego, co jest przedmiotem sprawy uznając, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych, czy procesowych unicestwiających dochodzone roszczenie. W wyroku z dnia 12 stycznia 2012 r., II CSK 274/11 (LEX nr 1110971) uznano, że nierozpoznanie istoty sprawy dotyczy niezbadania roszczenia będącego podstawą powództwa.

W ocenie Sądu Apelacyjnego roszczenie powoda zostało merytorycznie ocenione przez Sąd I instancji, jak również Sąd odniósł się do zarzutów strony pozwanej. Sąd Okręgowy przeprowadził właściwie postępowanie dowodowe i dokonał oceny zgromadzonych dowodów, jak również dokonał oceny prawnej roszczenia o zapłatę oraz zarzutu pozwanej o potrąceniu z tytułu kary umownej. Doszło zatem do zbadania przez Sąd I instancji podstawy materialnoprawnej żądania i rozpoznania istoty samej sprawy.

Ustalenia faktyczne Sądu I instancji są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne. Ustalenia te zostały poczynione z poszanowaniem reguł wyrażonych w przepisie art. 233 § 1 k.p.c.

Poza sporem pozostają okoliczności faktyczne odnoszące się do treści łączącego strony stosunku prawnego, zakresu prac wykonanych przez powoda, wystawianych faktur oraz kwot zatrzymanych przez pozwaną spółkę z tytułu zabezpieczenia prawidłowego wykonania umowy. Sąd Okręgowy w sposób szczegółowy opisał – wynikające z przedłożonych dowodów – zasady rozliczenia przedmiotowych kwot oraz wyliczył pozostałą do zapłaty kwotę.

Apelująca pozwana nie kwestionuje tak dokonanego rozliczenia, poza kwotą 15.000 zł jaka miała być zwrócona powodowi z tytułu zatrzymanej kaucji. W pozostałym zakresie pozwana brak podstaw do zapłaty na rzecz powodowa dochodzonej pozwem kwoty upatruje w podniesionym zarzucie potrącenia.

Odnosząc się do w/w kwestii wskazać należy na bezzasadność zarzutu odwołującego się do nieuwzględnienia przez Sąd faktu zwrotu kaucji w kwocie 15.000 zł, skutkiem czego ma być nie pomniejszenie należności powoda o w/w kwotę.

Istotnie, do pisma strony pozwanej z datowanego na dzień 10 czerwca 2019 r. załączona została kserokopia przelewu z dnia 10 kwietnia 2015 r. na kwotę 15.000 zł, na którym – jako tytuł przelewu – wskazano „zw.kaucji (częściowa)”. Zważywszy jednak należy, że w toku całego postępowania pozwana spółka nie podniosła szczegółowych twierdzeń co do rozliczeń zatrzymanego zabezpieczenia (kaucji). Jedynie w w/w piśmie, w sposób ogólnikowy i enigmatyczny, zaprzecza twierdzeniom powoda powołując się m.in. na przedmiotowy przelew. Nie podnosi jednak wprost, iż kaucja została zwrócona, w jakiej części i na poczet której z zatrzymanych kwot, ograniczając się do przedłożenia kopii przelewu. To wszystko w sytuacji, gdy Sąd I instancji w sposób szczegółowy opisał poszczególne należności przypadające na każdą z faktur i wyjaśnił, jakie przyjmuje ich rozliczenie. Z analizy dokonanej przez Sąd I instancji w oczywisty przy tym sposób wynika, że nie zostały uwzględnione wszystkie dochodzone pozwem należności, przy czym Sąd wyjaśnił, które części, z których faktur przyjmuje za udowodnione. Wskazał nadto kwoty zatrzymane przez pozwaną z każdej z faktur, wyjaśniając przy tym dlaczego przyjmuje takie rozliczenie. W tym stanie rzeczy nie jest wystarczające ogólnikowe odwołanie się do przedłożonej do akt – w innym celu – kserokopii przelewu kwoty 15.000 zł. Dla zakwestionowania ustaleń Sądu w tym zakresie niezbędne byłoby zaprezentowanie przekonującego wyliczenia potwierdzającego zarzut bezzasadnego pominięcia w rozliczeniu w/w kwoty.

Zasadnie podnosi także powód w odpowiedzi na apelację, że w toku postępowania przed Sądem Okręgowym pozwana – przedkładając kopię przedmiotowego przelewu – nie podniosła jakiegokolwiek twierdzenia bądź zarzutu związanego z rzekomą nieścisłością wyliczeń zaprezentowanych w twierdzeniach powoda. W szczególności nie podniosła twierdzenia, iż w jakiegokolwiek części zwróciła kwoty zatrzymane tytułem zabezpieczenia prawidłowego wykonania umowy. Tym samym nie dopełniła obowiązku wynikającego z ciężaru ustosunkowania się do twierdzeń strony przeciwnej określonego art. 210 § 2 k.p.c. W konsekwencji, przy zaprzeczeniu przez powoda, iż przedmiotowa wpłata nie została uwzględniona w dokonanych rozliczeniach, zarzut strony pozwanej należy uznać za bezzasadny.

Nie może także odnieść skutku twierdzenie strony apelującej, iż Sąd Okręgowy wadliwie ustalił, że roboty objęte umową powód wykonał do dnia 17 sierpnia 2015 r. Sąd I instancji w sposób szczegółowy - odwołując się do zalegających w aktach protokołów odbioru poszczególnych robót i ich treści oraz dat zleceń wykonania prac, jak też do zasad doświadczenia życiowego i logicznego rozumienia – uzasadnił przyczyny, dla których w/w datę przyjął jako datę wykonania umownych prac. Argumentacja Sądu w tym zakresie jest przekonująca. Nie może jej podważać powołanie się przez stronę pozwaną na fakt wykonywania czynności przez powoda jeszcze w październiku 2015 r., skoro dotychczasowa praktyka wykonania umowy wskazywała, iż ilekroć powód miał wykonać prace objęte umową to strona pozwana, poprzez osoby do tego upoważnione, wystawiała zlecenie wykonania robót, a takiego zlecenia po sierpniu 2015 r. nie wystawiła.

Niezależnie od powyższego ustalenie późniejszej niż przyjął to Sąd Okręgowy daty zakończenia przez powoda prac objętych umową nie ma istotnego znaczenia w sprawie, skoro Sąd trafnie przyjął, iż strona pozwana złożyła skuteczne oświadczenie o potrąceniu własnej wierzytelności z tytułu kary umownej tylko w części tej wierzytelności, tj. zamykającej się kwotą 31.052,12 zł. Zważywszy należy, że przy aprobachie poglądu Sądu I instancji co do przysługiwania pozwanej uprawnienia do naliczenia kary umownej za okres od 1 kwietnia 2015 r. do 17 sierpnia 2015 r., kara ta wyniosłaby wyższą niż potrącana należność (bo $64.207,04 \text{ zł} = 0,2\% \text{ z kwoty } 297.254,80 \text{ zł} \times 108 \text{ dni}$). Tym samym przesądzenie w niniejszej sprawie uprawnienia pozwanej do naliczenia kary umownej w wyższej niż przyjął to Sąd wysokości jest bezprzedmiotowe, a co za tym idzie – rozstrzygnięcie sporu co do późniejszej daty zakończenia przez powoda prac stało się zbędne.

Bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. odnoszący się do ustaleń faktycznych dotyczących noty księgowej nr (...) z dnia 23 listopada 2015 r. Sąd I instancji odnotował wszelkie fakty związane z wystawieniem przez pozwaną 2-ch not obejmujących naliczenie przez spółkę spornych kar umownych, jak też odnotował fakt złożenia oświadczenia pozwanej z dnia 5 lutego 2016 r. o potrąceniu kary umownej w kwocie 31.052,12 zł. Tym samym Sąd poczynił wszelkie, możliwe w tym zakresie ustalenia. Natomiast to, jakie skutki prawne wywołało wystawianie przez pozwaną kolejnych dokumentów i składanie oświadczeń, należy do sfery oceny prawnej ustalonych prawidłowo faktów.

Nie ma racji apelująca pozwana zarzucając Sądowi błąd polegający na nieuwzględnieniu potrącenia ponad kwotę 31.052,12 zł.

Poza sporem pozostaje, że przed wytoczeniem powództwa w niniejszej sprawie pozwana wystawiła dwie noty księgowe obejmujące naliczenie kary umownej tj. notę nr (...) obciążającą powoda karą umowną w kwocie 61.511,66 zł. za zwłokę wynoszącą 122 dni w wysokości 0,2% od kwoty 252.097,45 zł oraz notę z dnia 23 listopada 2015 r. nr (...) obciążającą powoda karą umowną w kwocie 122.468,85 zł. za zwłokę wynoszącą 206 dni za okres od 31 marca 2015 r. do 23 października 2015 r. w wysokości 0,2% od kwoty 297.254,80 zł. Nie budzi kontrowersji stwierdzenie, że wraz z wystawieniem tych not pozwana nie złożyła wobec powoda oświadczenia o potrąceniu (takie oświadczenie nie zostało złożone przed wytoczeniem powództwa), poza złożeniem w dniu 5 lutego 2018 r. oświadczenia o dokonaniu kompensaty wierzytelności w kwocie 31.052,12 zł z tytułu noty obciążeniowej z 23 listopada 2015 r. z wierzytelnościami powoda w kwocie 18.105,31 zł objętej fakturą nr (...) i w kwocie 12.946,81 zł objętej fakturą nr (...). Także po wytoczeniu powództwa – tak w toku procesu jak i poza procesem - pozwana nie złożyła oświadczenia materialnoprawnego o potrąceniu pozostałej części wierzytelności z tytułu kary umownej z wierzytelnością powoda. W odpowiedzi na pozew ograniczyła się do podniesienia procesowego zarzutu potrącenia. W uzasadnieniu tego pisma procesowego wskazała jedynie, że posiada wobec powoda wierzytelności, w tym kwotę 122.468,58 zł odwołując się do wystawionej przez siebie noty, z czym wiązało się oświadczenie procesowe, iż podnosi „zarzut potrącenia”. Przedmiotowe oświadczenia nie mają charakteru stanowczego, ukierunkowanego na wywołanie materialnoprawnego skutku wzajemnego umorzenia wierzytelności (art. 499 k.c.), skoro przedmiotowe oświadczenie nie zawiera stwierdzenia o potrąceniu ściśle wskazanych wierzytelności. Literalnie natomiast odwołuje się jedynie do wskazania, iż podnosi się „zarzut potrącenia”, co zasadnie zostało zidentyfikowane przez Sąd Okręgowy jako zarzut procesowy. Skoro tak, to przedmiotowe oświadczenie nie wywołało skutku materialnoprawnego.

Zważyć należy, że przewidziane art. 499 k.c. oświadczenie o potrąceniu ma charakter kształtujący prawo, a samo współlistnienie ustawowych przesłanek potrącenia nie skutkuje wzajemnym umorzeniem wierzytelności. Takie oświadczenie odnosi skutek dopiero z chwilą, gdy doszło do wierzyteli wzajemnego w taki sposób, że ten mógł zapoznać się z jego treścią (art. 61 k.c.). Zatem samo złożenie zarzutu potrącenia nie wywołuje materialnoprawnych skutków potrącenia, a nawet złożenie oświadczenia o potrąceniu połączone z zarzutem potrącenia wyłączenie wobec sądu jest pozbawione znaczenia prawnego, gdyż druga strona musi się z nim zapoznać. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 stycznia 2016 r. (II CSK 862/14, OSNC-ZD z 2017 r., nr A, poz.8), oświadczenie o potrąceniu winno być złożone dłużnikowi wzajemnemu osobiście, a doręczenie pisma procesowego zawierającego takie oświadczenie pełnomocnikowi procesowemu dłużnika wzajemnego nie wywiera skutków przewidzianych art. 61 § 1 k.c.

W świetle powyższego wskazać należy, że – jak już wcześniej powołano – samo zawarte w odpowiedzi na pozew oświadczenie nie stanowi materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu, a ograniczone jest wyłącznie do podniesienia procesowego zarzutu potrącenia. Po drugie, w sprawie nie zostało wykazane, że przedmiotowe oświadczenie zostało skutecznie złożone osobiście wobec powoda.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w pełni podziela argumentację prawną Sądu I instancji.

Biorąc to pod uwagę, na podstawie art. 385 k.p.c., orzeczono jak w sentencji, o kosztach postępowania orzekając zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik (art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.). Na zasądzone koszty składa się kwota opłaty od wynagrodzenia pełnomocnika, ustalona zgodnie z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

SSA Paweł Rygiel